

Handlingsplan for arbeidet med akademisk redelighet i utdanningen ved Universitetet i Bergen 2009-2012

Godkjent av Universitetsstyret i møte 30.4.2009

De grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB er åpenhet, etterprøvbarehet, vitenskapelig redelighet og kritisk diskusjon.

Innhold

- Innledning
- Handlingsplanens grunnleggende verdier
- Handlingsplanens fokus
- Tiltak
 1. Proaktive tiltak: Utdanning i etiske verdier og holdninger
 2. Reaktive tiltak: Akademisk redelighet

Innledning

Det har blitt satt søkelys på uredelighet i utdanning og forskning gjennom flere alvorlige saker i media de senere årene. Det hevdes, og ikke med urette, at uredelighet i utdanning har økt bl.a. på grunn av introduksjonen av nye vurderingsformer og nye teknologiske muligheter. Studentenes arbeidssituasjon har endret seg vesentlig både som resultat av kvalitetsreformen og den teknologisk utvikling.

I Universitetet i Bergens ”Strategisk plan for 2005-2010” står det at UiB

skal tilby utdanning på høyt nivå og av høy kvalitet i fagdisipliner og profesjonsstudier, slik at studiene setter kunnskap, utøvende ferdigheter og personlig utvikling i fokus. Utdanningen skal bygge på kritisk refleksjon for å gjøre studentene fortrolige med etiske, vitenskapsteoretiske, metodiske og praktiske problemstillinger.

I lys av dette har universitetet utredet saksfeltet *etikk og redelighet i utdanningene*, og dette arbeidet har resultert i foreliggende *Handlingsplan for arbeidet med akademisk redelighet i utdanningen ved Universitetet i Bergen (2009-2012)*.

Med denne handlingsplanen ønsker Universitetet i Bergen å slå fast at bevissthet om akademiske normer og redelighet er en del av fundamentet for all akademisk virksomhet og en av forutsetningene for god studiekvalitet og et godt institusjonelt omdømme. Det er viktig for studiekvaliteten ved Universitetet i Bergen at studenter er kjent med etiske problemstillinger og de grunnleggende verdier i akademisk arbeid, og dyktiggjøres i god vitenskaplig praksis og akademisk redelighet.

Universitetet i Bergen sin grunnholdning er at vi har full tillit til studentene, og at vi ønsker å utruste dem med den informasjon og det verktøy som er nødvendig for at de ikke uforskyldt kommer opp i faglige situasjoner hvor det kan stilles spørsmål om etisk standard og akademisk redelighet.

Handlingsplanens intensjon er et ønske om å forebygge akademisk uredelighet, og å imøtekomme et økende problem på en proaktiv måte. Samtidig må det være en selvsagt forutsetning at Universitetet i Bergen tydelig gir til kjenne at fusk, plagiat og andre redelighetsbrudd ikke vil bli tolerert, verken av studenter eller ansatte. De reaktive prosedyrene skal derfor gjennom regelverk og relevante informasjonskanaler være både lett tilgjengelige og synlige for alle.

Handlingsplanens grunnleggende verdier

Det er ønskelig og nødvendig for Universitetet å ha en tydelig og enhetlig profil når det gjelder etikk og redelighet i utdanningen, og det er viktig at institusjonen har en konkret og gjennomtenkt plan for dette arbeidet. Fokus skal være på proaktive og forebyggende tiltak så vel som på reaktive tiltak. For å styrke, synliggjøre og formidle universitetets profil er det nødvendig med klare grunnleggende verdier for universitetet, tydelige institusjonelle regler og retningslinjer, mer kunnskap om etikk og etisk bevisstgjøring, holdningsskapende og formidlende arbeid samt sanksjoner i henhold til lovverket. Dette er et arbeid som må omfatte hele institusjonen og alle gradsnivå.

Universitetets grunnpilar skal være:

”De grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB er åpenhet, etterprøvbarhet, vitenskaplig redelighet og kritisk diskusjon.”

Målsettingene for handlingsplanen vil være

- å vise en tydelig og enhetlig profil på dette området, med klare og grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB,
- å ha fokus på forebyggende og proaktive tiltak, med *mer kunnskap* om etikk, etisk bevisstgjøring og opplæring i akademisk redelighet,
- å bidra til at studentene utdannes i akademisk etikk og redelighet for å dyktiggjøre dem som studenter, akademikere og senere yrkesutøvere,
- synliggjøre hva som regnes som redelighetsbrudd og hvilke sanksjoner som da kan påregnes,
- klargjøre felles prosedyrer for håndtering av mistanke om fusk, plagiering eller redelighetsbrudd,
- å forankre dette arbeidet i tydelige institusjonelle regler og retningslinjer.

Handlingsplanens proaktive tiltak

Universitetet i Bergen ønsker å legge størst vekt på det proaktive arbeidet når det gjelder etikk og redelighet, selv om det også er nødvendig med reaktive tiltak. Målet skal være at studentene skal utdannes i akademisk etikk og redelighet for å dyktiggjøre dem som studenter, akademikere og senere yrkesutøvere. Tilegnelse av akademiske normer og verdier foreslås inkorporert som ønsket læringsutbytte i alle studier og på alle nivå.

Universitetet ser at det er viktig på den ene siden med en viss samordning, samtidig som man på den andre siden ikke kveler lokalt initiativ og velfungerende ordninger gjennom nye, sentrale strukturer og pålegg. Det foreslås derfor at fakultetene spesifiserer overordnede *minimumskrav* som fagmiljøene må forholde seg til. Samtidig må universitetet sentralt kunne bistå fagmiljøer som ønsker det.

Det er viktig å understreke at fagmiljøene selv har det primære ansvaret for å integrere etikk i utdanningen, og forholdene må legges godt til rette for at oppgavene kan løses på best mulig vis.

Hovedtyngden av de proaktive tiltakene må foregå innenfor de enkelte fagmiljøene og studieprogrammene. Det må stilles høyere krav til kunnskap og bevissthet om normer i forskningen jo nærmere studentene kommer fullføringen av en mastergrad og

forskerutdanning. Samtidig må det settes klare krav til vesentlige normer som sannferdighet, unngå plagiat, normer for sitering osv. også på lavere gradsnivå. Disse kravene må være tydelige og de bør kommuniseres og formidles på en systematisk måte.

Handlingsplanens reaktive tiltak

Universitetet mener at den viktigste måten å motarbeide akademisk uredelighet på, er gjennom proaktive tiltak, m.a.o. gjennom å formidle, etterleve og kreve at studentene etterlever de akademiske redelighetsnormene.

Likevel er det nødvendig at Universitetet styrker og videreutvikler de reaktive tiltakene. UiB har i liten grad regler som direkte nevner fusk og uredelighet, og det er i dag uklare grenser for hva som regnes som akademisk uredelighet og dette varierer ofte mellom fagmiljø og individ. Dette vil det bli tatt tak i, og konkrete reguleringer av eksamensreglementet vil bli foretatt, samtidig som bestemmelser om reaksjoner på brudd på slike regler vil bli tatt inn i studieplanene.

Videre har UiB til nå hatt lite informasjon og veiledning tilgjengelig for faglærere og sensorer som får mistanke om fusk og annen uredelighet. Det er viktig å styrke disse sidene av arbeidet, og innføre et regelverk med kjente prosedyrer. Alle som deltar i eksamensarbeid må derfor få klare prosedyrer som skal gjelde der mistanke om fusk, plagiat eller redelighetsbrudd foreligger, inkludert tilbakemeldingsrutiner til kandidaten(e). Slike saksbehandlingsrutiner må inn i universitetets sentrale reglement.

Det er også behov for videre utredning av flere sider ved fusk, plagiat og andre redelighetsbrudd. Handlingsplanen tar derfor til orde for at Utdanningsutvalget får ansvaret for at grensen mellom fusk og annen uredelighet utredes nærmere. Tanken er å oppnå en felles oppfatning og forståelse i fagmiljøene av dette problemet, eventuelt om en slik felles forståelse kan gi grunnlag for nedfelling i universitetets regelverk. Samtidig er det ønskelig at en i handlingsplanens virkeperiode gjør en gjennomgang og vurdering av Den sentrale klagenemndas rolle og mandat.

TILTAK

1. Proaktive tiltak: Utdanning i etiske verdier og holdninger

1. 1 Proaktive tiltak: Etiske verdier og holdninger				
	Tiltak	Ansvar	Tidsrom	Kommentar
1.1.1	Spesifisering av krav til etisk bevissthet i utdanning: Det skal utarbeides en veiledning for arbeidet med å formulere læringsmål/utbytte for etisk bevissthet.	UB, SVT, ev. PUP	2009	Dersom støttetjenestene har ressurser kan disse bistå fagmiljøene ved behov utover veiledningen
1.1.2	Oppfølging av etikk i student-lærer-relasjonen: Utdanningsutvalget reviderer gjeldende Etiske regler for student-veileder-forholdet ved UiB. Reglene utvides til student-veileder/lærer-forhold generelt og ikke bare omfatte seksuelle trakassering.	UU, arbeidsgruppe	UU oppnevner en arbeidsgruppe våren 2009 og denne leverer sitt forslag innen utgangen av 2009	UU oppnevner en arbeidsgruppe som utarbeider forslag til reviderte etiske regler
1.1.3	Tiltak rettet mot ansatte: <ul style="list-style-type: none"> • Det bør opprettes permanente, frittstående emner i forskningsetikk/vitenskapsetikk og informasjonskompetanse (kritisk og redelig bruk av informasjon). Kurstilbudet må også ha kapasitet til å kunne tilby kursplasser til andre enn kun nyansatte. • 	PUP, SVT, UB	I løpet av 2009	
1.1.4	Tiltak rettet mot ansatte: <ul style="list-style-type: none"> • Program for universitetspedagogikk, i samarbeid med Utdanningsavdelingen, utreder muligheten og behov for opplæring av stipendiater med undervisningsplikt, for eksempel et kort introduksjonskurs (1-2 dager) i pedagogikk, UiBs etiske verdier og normer samt hvordan forebygge og avdekke uredelighet i utdanningen • 	PUP, UA	Utarbeides i løpet av 2009	
1.1.5	Informasjon og formidling: <ul style="list-style-type: none"> • Informasjon til studentene må utvikles og oppdateres i tak med innføring av nye krav/rutiner. Dette gjelder både informasjon i brosjyrer, etc og på web. • Informasjon til ansatte må utvikles og oppdateres i tak med innføring av nye krav/rutiner. Dette gjelder både informasjon i brosjyrer, etc og på web. • All relevant informasjon bør være tilgjengelig på norsk og engelsk. • Websiden uib.no/etikkiutdanning utvikles til å bli en sentral portal for all informasjon relatert til etikk og redelighet i utdanningene • Informasjon om Redelighetsutvalget og dette utvalgets nettside vil også bli gitt en særlig oppmerksomhet. 	UA, fakultetene	Kontinuerlig	

1.1.6	Tiltak ved studentopptak: <ul style="list-style-type: none"> • Alle studenter som kommer til UiB (enten ved førstesemester eller på annet nivå/ved annen ordning) skal motta <i>skriftlig og muntlig</i> konsis informasjon om UiBs grunnpilar for etikk i utdanning og hva den innebærer, samt om konsekvensene ved uredelighet. • Alle som tilbys studieplass ved UiB eller på annen måte skal benytte seg av UiBs studietilbud, avkreves skriftlig bekreftelse på at de er kjent med og aksepterer UiBs etiske regler <i>som del av den skriftlige aksepten av studieplassen.</i> 	UA	Utarbeides av UA sammen med studielederne, og forslag til tiltak legges frem for UU høsten 2009. Ev. tiltak settes i verk våren 2010.	UA må se på om dette praktisk lar seg gjøre eller om det er andre tiltak som ville oppnå tilsvarende effekt, for eksempel ved bruk av Utdanningsplanen.
1.1.7	Spesielle tiltak og informasjon under studiet rettet mot studenter på korttidsopphold/ utvekslingsprogrammer og internasjonale gradsstudenter	UA, UB og fakultetene	Arbeidsgruppe oppnevnes høsten 2009 og ev. tiltak utarbeides i løpet av våren 2010	Ev. slike tiltak og behov for informasjon utarbeides av nevnte enheter. UA leder arbeidet

Forkortelser: PUP – Program for universitetspedagogikk; SVT – Senter for vitenskapsteori; UA – Utdanningsavdelingen; UB Universitetsbiblioteket; UU - Utdanningsutvalget

1.2 Proaktive tiltak rettet mot de forskjellige utdanningsnivå					
		Førstesemester	Bachelor	Master	Phd
1.2.1	Tiltak	Alle studieprogram skal spesifisere ønsket læringsmål/utbytte for etisk bevissthet i studieplanen for programmet. Dette kan spesifiseres som kunnskaper, ferdigheter og innsikter. Der det er ønskelig eller naturlig kan man innenfor de enkelte emner også inkludere læringsutbytte for etisk bevissthet og/eller profesjonsetikk i emnebeskrivelsene.			
	Ansvar	Fakultetene og programstyrene			
	Tidsrom	Innen 2010			
1.2.2	Tiltak	Utvikling av et samlet tilbud i etikkundervisningen, fra det første møtet med academia, via bachelor- og masternivå og over i forsker- eller profesjons/yrkesrollen.			
	Ansvar	Institutt for filosofi og førstesemesterstudier,* Utdanningsutvalget			
	Tidsrom	Innen 2010			
1.2.3	Tiltak	Det utvikles et kort kurs (1-2 dager) i etikk, akademiske normer og verdier, og kritisk/redelig bruk av informasjon for nyankomne studenter ved UiB som ikke følger seminarmodellen av ex. phil.	Det innføres et minimumskrav om undervisning i forskningsetikk og vitenskapsetikk utover det som gis på førstesemesteret.	Det innføres et minimumskrav om undervisning i forskningsetikk, vitenskapsetikk og kritisk og redelig bruk av informasjon utover det som gis på lavere grad.	Handlingsplanutvalget for doktorgradsutdanningen tar hånd om hvordan etikk og redelighet kan ivaretas i forskerutdanningen.
	Ansvar	Institutt for filosofi og førstesemesterstudier, UB, SVT, UA, Råd for førstesemesterstudier	Fakultetene setter minimumskrav som følges opp av programstyrer og lærerne	Fakultetene setter minimumskrav som følges opp av programstyrer og lærerne	Handlingsplanutvalget
	Tidsrom	Utarbeides i innen våren 2009., ev. tiltak settes i verk våren 2010	Innen 2010	Innen 2010	Innen 2010
1.2.4	Tiltak		I samband med bacheloroppgaven eller lignende skal det gis undervisning og trening i akademiske redelighetsnormer. Undervisningen bør gis av fagmiljøene selv, eller i samarbeid med Universitetsbiblioteket og Senter for vitenskapsteori.	Forskningsetiske aspekter ved arbeidet med masteroppgave eller lignende skal vies oppmerksomhet av student og veileder gjennom kollektiv og/eller individuell veiledning og diskusjon, og det bør inngå som vurderingskriterium at slike aspekter er gjort tilstrekkelig rede for.	
	Ansvar		Programstyrer, veiledere	Programstyrer, veiledere	
	Tidsrom		Innen 2010	Innen 2010	

Forkortelser: SVT – Senter for vitenskapsteori; UA – Utdanningsavdelingen; UB Universitetsbiblioteket;

* Prosjekt er igangsatt og støttet gjennom tildeling fra Program for evaluering og kvalitetsutvikling

Læringsmål/utbytte for etisk bevissthet:

Arbeidsgruppens innstilling skisserer hvordan ønsket læringsmål/utbytte for etisk bevissthet kan beskrives som kunnskapene, ferdighetene og innsiktene:

Kunnskaper

- kjennskap til UiBs grunnpilar for etikk i utdanning: *De grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB er åpenhet, etterprøvbarhet, vitenskapelig redelighet og kritisk diskusjon* og kunnskap om begrunnelsen for disse (framfor alt akademiske verdier og normer)
- kunnskap om og forståelse for betydningen til akademiske verdier, og hvilke implikasjoner de har for konkret handling
- kunnskap om etisk begrunnelse og mer generelt om normativ argumentasjon og forståelse for verdipluralisme og dens betydning
- kunnskap om og forståelse av årsaker til verdi- og interessekonflikter av relevans for utdanningen og senere yrkesutøvelse

Ferdigheter og innsikter

- tilegne seg og overholde UiBs etiske verdier og normer i konkret handling som student og deltaker i universitetsfellesskapet
- evne til å reflektere over og kritisk diskutere etiske og andre normative spørsmål og begrunne handlinger, normer og verdier av relevans for utdanningen og senere yrkesutøvelse
- evne til å se sammenhengen mellom egne og andres konkrete handlinger på den ene side, og verdier og normer på den andre side
- evne til å identifisere og reflektere over verdi- og interessekonflikter av relevans for utdanningen og senere yrkesutøvelse, også i konkrete tilfeller

2. Reaktive tiltak: Akademisk redelighet

2. Reaktive tiltak: Akademisk redelighet				
	Tiltak	Ansvar	Tidsrom	Kommentar
2.1.1	Tiltak for å styrke saksbehandling ved fusk ved eksamen og i annet vurdert studentarbeid: Felles retningslinjer og prosedyrer der mistanke om fusk, plagiat eller redelighetsbrudd foreligger, inkludert tilbakemeldingsrutiner til kandidaten(e), skal utarbeides.	Sentraladministrasjonen, fakultetene og instituttene.	Sentrale retningslinjer skal utarbeides i løpet av 2009.	
2.1.2	Tiltak for å styrke saksbehandling ved fusk ved eksamen og i annet vurdert studentarbeid: Fakultetene skal informeres og informere tilstrekkelig om disse retningslinjene samt rutiner for saksbehandling ved fusk og annen akademisk uredelighet. Det skal bygges opp et profesjonelt apparat for å avlaste faglærerne og instituttene med de innledende reaksjonene og eventuelt den forberedende saksbehandlingen i fall "fuskesak".	Sentraladministrasjonen og fakultetene.	Kontinuerlig	
2.1.3	Tiltak for å styrke saksbehandling ved fusk ved eksamen og i annet vurdert studentarbeid: Det skal utarbeides enkle veiledere for fagmiljøene som beskriver prosedyre fra man avdekker mistanke til saken oversendes fra fagmiljøet til fakultetet. Det utarbeides standard skjema som faglærere og andre kan fylle ut i slike tilfeller.	UA og fakultetene i samarbeid	Høsten 2009	
2.1.4	Tiltak for å styrke UiBs felles oppfatning av hva som er fusk og annen uredelighet: Utdanningsutvalget nedsetter en arbeidsgruppe med representanter fra alle fakultet, Kollegiesekretariatet, klagenemnda, studentene, Utdanningsavdelingen og Forskningsavdelingen. Utvalget skal bl.a. se på grensen mellom fusk og annen uredelighet, spørsmålet om krav til selvstendighet, behov for revisjon av UiBs regelverk og mulighet for sanksjoner på nivå <u>før</u> den blir gjort til gjenstand for behandling i klagenemnda.	Utdanningsutvalget og arbeidsgruppen	Utredningen leveres høsten 2009	
2.1.5	Tiltak for å styrke UiBs felles oppfatning av hva som er fusk og annen uredelighet og sanksjonsmuligheter for regelbrudd: Det gjøres en gjennomgang og vurdering av Den sentrale klagenemndas rolle og mandat, samt forslag til endringer.	Sentraladministrasjonen	Høsten 2009	
2.1.6	Tiltak for å avdekke uredelighet ved eksamen og i annet vurdert studentarbeid: Tekstgjenkjenningstjenestene videreutvikles og tilbys for bruk over hele UiB. Innstillingen fra gruppen som har vurdert bruk av Ephorus legges til grunn i det videre arbeidet.	UA (eier), fakultetene og fagmiljøene	Kontinuerlig	

Forkortelser: UA – Utdanningsavdelingen

